

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مجله پژوهش‌های حقوقی

«فصلنامه علمی - ترویجی»

سال هیجدهم - شماره ۴۰ • زمستان ۱۳۹۸
ترتیب انتشار: فصلنامه • زمینه فعالیت: علوم انسانی (حقوق)
شماره صفحات: ۵۴۴ • شماره استاندارد بین‌المللی مجله: ۱۶۸۲-۹۲۲۰

فهرست عناوین

چالش‌های حقوق بین‌الملل کیفری در مبارزه با تروریسم

دکتر سعید فرهادنیا - دکتر سید علی هنجنی

آثار الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان جهانی تجارت بر روی خدمات حمل‌ونقل

دریایی (کشتیرانی)

دکتر امیر هوشنگ فتحی‌زاده - عقیل اسماعیلی عطاآبادی

رویکرد چماق و هویج در حمایت از حقوق مؤلف در فضای مجازی

دکتر محمدهادی میرشمسی - فاطمه مهدی برزی

حق برخورداری از محاکمه عادلانه در آیین دیوان اروپایی حقوق بشر با تکیه بر پرونده

عبدالله اوجالان

زهرا حاجی‌پور

تبیین حقوقی ماهیت اخذ برائت و اثر آن بر مسئولیت مدنی پزشکان و نهادهای درمانی

علی خالدی

تأملی بر ساختار و جایگاه شرکت‌های دولتی در نظام حقوقی ایران

اکبر براری

سیر تحولات موازین سازمان بین‌المللی کار در قبال کار در شب

دکتر آزاده‌السادات طاهری - ذبیح‌الله رضازاده

ماهیت گروه‌های سازمان یافته جرایم سایبری

سهیلا محمدی - عیسی مونس‌خواه

پویایی اجرای حقوق بین‌الملل

محمدرضا ملت

نقش داور در صدور اقدامات تأمینی در داوری تجاری

حسین قربانیان - آتوسا رحیم‌زاده

اثر دین مدنی (غیرتجارتی) در وقوع ورشکستگی

دکتر سام محمدی - امید جمشیدی - ماح جمشیدی

تحلیل علت‌شناختی جرم تجاوز به عنف از منظر روان‌شناسی

دکتر نی‌اله غلامی - مهرداد رهنورد واقف - دکتر سکینه سلطانی

بررسی حقوقی خسارات ضمان درک در قوانین و رویه قضایی ایران و فرانسه

ایمان کرکانی - دکتر محمدرضا شرافت‌پیما

مسئولیت مدنی پزشک و پیراپزشک ناشی از عمل دیگری در حقوق ایران و فرانسه

محسن خانی‌پور - دکتر زهره رحمانی

کارکردها و دستاوردهای پیشگیرانه وضعی قوانین دادرسی الکترونیکی و آیین دادرسی

جرایم رایانه‌ای

سید محمدجعفر رضوی اصل - دکتر شهرداد دارابی

تبیین محیط اجتماعی به‌عنوان یکی از عوامل جرم‌زا و تأثیر آن بر سبک زندگی (با تأکید

بر شبکه‌های اجتماعی مجازی)

دکتر قدرت‌الله خسروشاهی - نسرین قدمی

بررسی راهکارهای مبارزه با فساد در مناقصات دولتی

لیلا حسینی - پروین پورفخریان

اصل عدم توجه به ایرادات و استثنای ید بلافصل بر آن

علی بزرگ‌پور - سیمین صلحی

تحلیل قوانین و خلأهای قانونی ایران ناظر بر اقدامات غیرتعرفه‌ای در حیطه تجارت دارو

در فرض الحاق به سازمان جهانی تجارت

مریم فرهنگ

دیدگاه مالکیت فکری و بذر: ابزارهای کنترل صادرات کشاورزی توسط مؤسسات

چندملیتی

نگارنده: پروفسور مارسلو دیاس والا - ترجمه: دکتر علیرضا محمدزاده وادقانی - میناسادات رضوی

چالش‌های حقوق بین‌الملل کیفری در مبارزه با تروریسم

دکتر سعید فرهادنیا* - دکتر سید علی هنجانی**

چکیده:

تروریسم به‌عنوان جرمی بین‌المللی هنوز تعریف نشده است و در گذشته نگاه دولت‌محور در ارتکاب آن حاکم بوده ولی با گسترش این جرم و فراملی شدن آن و استقلال بیشتر تروریست‌ها از دولت‌ها، جامعه بین‌المللی در پی آن است که در چهارچوب حقوق بین‌الملل کیفری با این پدیده مبارزه نماید. گروهی معتقدند عدم تعریف تروریسم منجر به آن شده است که حقوق بین‌الملل کیفری در مبارزه با این پدیده عاجز بماند. درمقابل این نظر وجود دارد که حقوق بین‌الملل کیفری در قالب کنوانسیون‌های شانزده‌گانه مبارزه با تروریسم و اساسنامه دیوان بین‌الملل کیفری تا حدود زیادی به مبارزه با تروریسم پرداخته است اما واقع امر آن است که این جرم‌انگاری‌ها محدود بوده و راه‌حلی جامع برای مبارزه ریشه‌ای با تروریسم ارائه نمی‌دهند. این مقاله در پی بررسی این واقعیت است.

کلیدواژه‌ها:

تروریسم، دیوان کیفری بین‌المللی، جنایت علیه بشریت، جنایت جنگی، جنایات اصلی.

* دکترای حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران، نویسنده مسئول
Email: S.farhadnia@gmail.com

** دانشیار گروه حقوق بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران
Email: A-Hanjani@sbu.ac.ir

آثار الحاق جمهوری اسلامی ایران به سازمان جهانی تجارت بر روی خدمات حمل و نقل دریایی (کشیرانی)

دکتر امیر هوشنگ فتحی زاده* - عقیل اسماعیلی عطاآبادی**

چکیده:

سازمان جهانی تجارت بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی با موضوع و هدف آزادسازی تجارت بین‌الملل است که در حال حاضر شمار اعضای آن به ۱۶۴ عضو می‌رسد. کشور جمهوری اسلامی ایران، پس از سال‌های زیادی که از تأسیس این سازمان می‌گذرد، اکنون در فرایند الحاق به سازمان جهانی تجارت قرار دارد. الحاق به این سازمان مستلزم پذیرش تعهدات آزادسازی در بخش‌هایی است که طی مذاکرات از کشورهای متقاضی الحاق خواسته می‌شود. علاوه بر بخش کالا و حقوق مالکیت فکری، بخش خدمات از جمله بخش‌هایی است که کشورها در راستای عضویت به سازمان، مذاکرات و چانه‌زنی‌های زیادی جهت آزادسازی در این بخش دارند. خدمات حمل و نقل دریایی که نقش مهمی در تجارت خدمات و تجارت بین‌الملل دارد، اهمیت ویژه‌ای در چانه‌زنی‌های کشورهای یافته است و به همین جهت مذاکرات گسترده‌ای جهت آزادسازی در این بخش انجام شده است و لازم است ایران نیز در این بخش، مذاکرات، تعهدات و آزادسازی‌هایی داشته باشد. در این تحقیق مقررات تجارت خدمات از جمله موافقت‌نامه تجارت خدمات مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن تجربه الحاق بیش از ده کشور که در بخش خدمات حمل و نقل دریایی تعهد آزادسازی داده‌اند، مورد مطالعه و بررسی قرار گرفت. در نهایت پس از بررسی تجربه الحاق این کشورها و آشنایی با آزادسازی‌ها و تعهدات آنها در حوزه خدمات حمل و نقل دریایی، این نتیجه حاصل شد که تعهدات کشورها بر بخش‌های خاصی

* استادیار و عضو هیئت علمی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

Email: amirfathizadeh@gmail.com

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اصفهان (خوراسگان)، اصفهان،

Email: esmaeliaghil@gmail.com

ایران، نویسنده مسئول

از خدمات حمل و نقل دریایی متمرکز است و تعهد آزادسازی این بخش‌های خدماتی را تقریباً بیشتر کشورها سپرده‌اند؛ بنابراین انتظار می‌رود تعهد آزادسازی همین بخش‌های خدماتی نیز در زمان مذاکرات از ایران خواسته شود و خدمات این بخش‌ها پس از تعهد و الحاق ایران در شرایط آزادسازی قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها:

سازمان جهانی تجارت، آزادسازی، خدمات، حمل و نقل دریایی، کشتیرانی.

رویکرد چماق و هویج در حمایت از حقوق مؤلف در فضای مجازی

دکتر محمدهادی میرشمسی* - فاطمه مهدی برزی**

چکیده:

امکان دسترسی سریع و آسان به آثار مشمول حقوق مؤلف در فضای مجازی باعث گردیده تا آثار مؤلفین بیش از پیش دستخوش سرقت ادبی گردد. باتوجه به ایجاد فضا و امکانات جدید در دنیای دیجیتالی امروز، حمایت‌های سنتی از حقوق مؤلفین کافی نبوده و لازم است هم‌راستا با تولید علم و پیشرفت فناوری، علاوه بر روزآمد نمودن قوانین، از کلیه راهکارهای ممکن و مشارکت‌های اجتماعی جهت حمایت هرچه بیشتر از حقوق مؤلفین بهره‌مند گردیم.

مقاله حاضر درصدد آن است که با بررسی رویکردهای حمایت از حقوق مؤلف در فضای مجازی به‌ویژه در نظام‌های حقوقی ایران، آمریکا و اتحادیه اروپا، به الگویی جامع برای حمایت از حقوق مؤلف در فضای مجازی دست یابد. این رویکردها می‌توانند علاوه بر اقدامات بازدارنده و تنبیهی همچون ضمانت‌اجرا، ایجاد تعهد برای فعالان فضای مجازی و تدابیر فنی، شامل رویکردها و راهکارهای تشویقی و اجتماعی مانند مدیریت جمعی، تسهیم درآمد بین میزبان و دارندگان حقوق مؤلف، آگاه‌سازی فعالان حوزه سایبری و کمپین‌های اجتماعی باشد.

کلیدواژه‌ها:

حقوق مؤلف، فضای مجازی، ضمانت‌اجرا، فناوری نظارتی، مدیریت جمعی، مدیریت دیجیتالی حقوق (قفل دیجیتالی).

* استادیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران،

Email: mh_mirshamsi@atu.ac.ir

ایران، نویسنده مسئول

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه

Email: mehdirbarzi931@atu.ac.ir

طباطبائی، تهران ایران

حق برخورداری از محاکمه عادلانه در آئینه دیوان اروپایی حقوق بشر با تکیه بر پرونده عبدالله اوجالان

زهرا حاجی پور*

چکیده:

حق برخورداری از محاکمه عادلانه به عنوان یکی از حق‌های رویه‌ای، دربردارنده مجموعه‌ای از تضمینات جهت حمایت از حقوق متهم در جریان رسیدگی قضایی است. اهمیت این حق سبب تصریح آن در بسیاری از اسناد بین‌المللی از جمله کنوانسیون اروپایی حقوق بشر گشته است که به علت ویژگی‌های خاصش از اهمیت ویژه‌ای در این زمینه برخوردار می‌باشد. رأی دیوان اروپایی حقوق بشر در خصوص پرونده عبدالله اوجالان، یکی از آرای مهم دیوان در این زمینه تلقی می‌شود. اوجالان رهبر و بنیان‌گذار حزب کارگران کردستان در اکتبر ۲۰۰۲ توسط دادگاهی به شدت غیرعادلانه به اتهام تجزیه‌طلبی و رهبری و هدایت نیروهای تروریستی به حبس ابد محکوم شد. پرونده اوجالان با شکایتی در فوریه ۲۰۰۳ علیه ترکیه مبنی بر نقض موادی از کنوانسیون در دیوان آغاز گردید. دیوان در این پرونده رأی داد که حق برخورداری از محاکمه عادلانه اوجالان در جریان رسیدگی در دادگاه امنیت ملی ترکیه نقض شده است و اجرای مجدد محاکمه را راهی مناسب برای جبران نقض صورت‌گرفته تلقی کرد. علی‌رغم حکم دیوان مبنی بر محاکمه مجدد اوجالان و با وجود تقاضای خود وی، این حکم توسط ترکیه نادیده انگاشته شد. با توجه به اهمیت حق برخورداری از محاکمه عادلانه و نیز پرونده اوجالان، نوشتار حاضر با تحلیل رأی دیوان در این قضیه، سعی در ارزیابی حق مذکور در روند محاکمه اوجالان در دادگاه امنیت ملی ترکیه دارد.

کلیدواژه‌ها:

دیوان اروپایی حقوق بشر، کنوانسیون اروپایی حقوق بشر، حق برخورداری از محاکمه عادلانه، اوجالان.

تبیین حقوقی ماهیت اخذ برائت و اثر آن بر مسئولیت مدنی پزشکان و نهادهای درمانی

علی خالدي*

چکیده:

بیماران و پزشکان و نهادهای درمانی در روابط خود می‌توانند در مورد اینکه مسئولیت مدنی ناشی از انجام خدمات درمانی محقق نشود در قالب اخذ برائت تصمیم‌گیری کنند که ماهیت آن نیز قرارداد عدم‌مسئولیت است. ماهیت اخذ برائت چون قبل از وقوع ضرر و زیان حقی برای بیمار به وجود نمی‌آید، نمی‌تواند ابراء باشد چه در این صورت ابراء ما لم یجب بوده و در نتیجه باطل خواهد بود. ماهیت حقوقی دیه به‌عنوان یکی از طرقی که وسیله جبران خسارت بدنی بیمار قرار می‌گیرد خسارت است و جنبه خصوصی دارد و ماهیت خسارت بودن دیه مشخص می‌سازد که ماهیت حقوقی اخذ برائت که در روابط بین بیمار و پزشکان و نهادهای درمانی مدنظر قرار می‌گیرد نیز قرارداد عدم‌مسئولیت است. قرارداد اخذ برائت در ارکان مسئولیت مدنی پزشکان و نهادهای درمانی اثر کرده، باعث تزلزل و تغییر مفهوم رکن فعل زیان‌بار و عدم‌تحقق مسئولیت مدنی آنها خواهد شد.

کلیدواژه‌ها:

رضایت، اخذ برائت، مقررات پزشکی، موازین فنی.

تأملی بر ساختار و جایگاه شرکت‌های دولتی در نظام حقوقی ایران

اکبر براری*

چکیده:

شرکت‌های دولتی امروزه نقش بسیار پررنگی در مناسبات سیاسی - اقتصادی کشور بازی کرده و از اهمیت درخور توجهی برخوردارند؛ اما آنچه در این شرکت‌ها جلب توجه می‌کند ساختار منحصر به فرد آنهاست که از یک رو همچون یک تاجر عمل کرده و بایستی به فکر کسب سود و منفعت بنگاه اقتصادی خویش باشند و از طرف دیگر ارائه خدمات عمومی را برعهده دارند. این نقش دوگانه، منجر به پیچیدگی ساختار این شرکت‌ها و به تبع آن عدم شفافیت جایگاه آنها در ساختار حقوقی کشور می‌گردد. این درحالی است که این شرکت‌ها اگرچه در ظاهر از ساختار شرکت‌های تجاری پیروی می‌کنند اما از آن روی که تعداد آنها به شدت افزایش یافته و به دلیل نقش تأمین‌کنندگی خدمات عمومی اهمیت روزافزونی یافته‌اند، قانونگذار قوانین مخصوصی را برای آنها در نظر گرفته و این نهادهای دولتی را از سیطره حقوق خصوصی خارج نموده است تا جایی که از شباهت این شرکت‌ها با شرکت‌های تجاری تنها در عرصه نظر می‌توان سراغ گرفت.

کلیدواژه‌ها:

شرکت دولتی، شرکت تجاری، خدمات عمومی، منفعت عمومی، اقتصاد دولتی.

سیر تحولات موازین

سازمان بین‌المللی کار در شب

دکتر آزاده‌السادات طاهری* - ذبیح‌الله رضازاده**

چکیده:

در اثر تحولات ناشی از انقلاب صنعتی و به اقتضای شرایط، کار در طول شبانه‌روز تبدیل به جزئی از زندگی افراد شد. با توجه به آثار مخرب انجام کار در شب بر سلامت کارگران و به‌خصوص آسیب‌پذیرترین آنها یعنی زنان و کودکان، موضوع کار در شب از زمان تأسیس سازمان بین‌المللی کار، در کانون توجه قرار گرفت و سازمان کوشید با تصویب اسناد متعدد و تعیین برخی بایدها و نبایدها به رویکرد حمایتی خود از کارگران، در زمینه انجام کار در شب نیز جامه عمل بپوشاند. مقاله حاضر، چگونگی حمایت از کارگران در مقابل آسیب‌های ناشی از کار شب در موازین بین‌المللی کار را در مقاطع گوناگون مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که سازمان، با اتخاذ رویکردهایی نسبتاً متفاوت در گذر زمان کوشیده اصل حفاظت از این کارگران را تضمین کند و در نهایت با تدوین سندی عام‌الشمول با وضع مجموعه‌ای از حداقل استانداردها در پی این هدف بوده است.

کلیدواژه‌ها:

کار در شب، حقوق کار، سازمان بین‌المللی کار، کارگر، کارفرما.

* استادیار حقوق دانشکده علوم انسانی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران، نویسنده مسئول
Email: azadetaheri@semnan.ac.ir

** دانش‌آموخته کارشناسی ارشد حقوق عمومی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران
Email: zabih.rezazadeh.1366@gmail.com

ماهیت گروه‌های سازمان‌یافته جرایم سایبری

سهیلا محمدی* - عیسی مونس‌خواه**

چکیده:

اگر از بحث‌های کلیشه‌ای و تکراری درخصوص جرایم سایبری و اهمیت آن در هزاره سوم چشم‌پوشی کنیم، مسئله بررسی ماهیت گروه‌های دخیل در جرایم سایبری ازجمله مشکلات حائز اهمیت و کمتر بحث‌شده در حوزه جرایم سایبری است. بررسی ماهیت گروه‌های دخیل در جرایم سایبری، چالش‌های نظری و تجربی درخصوص مجرمان سایبری، نقش گروه‌های سازمان‌یافته در جرایم سایبری، ارائه مصادیق و نمونه‌های شناخته‌شده‌ای که بیانگر رفتارهای فردی و اجتماعی می‌باشد و نیز بررسی انگیزه‌های مجرمان سایبری من‌جمله مسئولین دولتی را می‌توان به‌عنوان اهداف پژوهش حاضر برشمرد.

در این مقاله سعی در توصیف انواع مختلف جرایم سایبری و گونه‌های متفاوت تشکیلات سازمان‌یافته مجرمان بر اساس نوع‌شناختی‌های مختلف ازجمله تیپولوژی ارائه‌شده توسط مک‌گایر*** و چابینسکی**** داریم. روشن است که طیف وسیعی از تشکیلات و سازمان‌ها در جرایم سایبری دخیل هستند. درزمینه مشارکت‌ها و فعالیت‌های سودآور، به‌ویژه جرایم سایبری ارتکاب‌یافته توسط مقامات دولتی ظاهراً به رهبری، سازمان‌دهی و تخصص بیشتری نیازمند است. این درحالی است که به‌نظر می‌رسد در عمل اقداماتی با رهبری و سازمان‌دهی بسیار ضعیف دراین‌زمینه انجام شده است.

کلیدواژه‌ها:

جرایم سایبری، مجرمین سایبری، جرایم سازمان‌یافته، گروه‌های سازمان‌یافته.

* دانشجوی دکتری حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق، الهیات و علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران، نویسنده مسئول
Email: soheyla.mohamadi90@gmail.com

** دانشجوی کارشناسی ارشد، حقوق بین‌الملل، دانشگاه علوم اسلامی رضوی، خراسان رضوی، ایران
Email: Mooneskhah@razavi.ac.ir

*** McGuire

**** Chabinsky

پویایی اجرای حقوق بین الملل

محمد رضا ملت *

چکیده:

امروزه حقوق بین الملل به عنوان حقوق ناظر بر رفتار تابعان جامعه بین المللی نقش آفرینی می نماید. اجرای تعهدات بین المللی از چالش های مهمی است که این شاخه از حقوق با آن مواجه است. اجرای حقوق بین الملل را نباید از شرایط ایجاد حقوق بین الملل دانست، بلکه از جمله شرایطی است که به اثرگذاری آن کمک می نماید و بایستی در همین چهارچوب به این حقوق نگریسته شود. بی شک ضمانت اجرای حقوق بین الملل با حقوق داخلی قابل قیاس نیست ولی این دلیلی بر فقدان ضمانت اجرا برای حقوق بین الملل نیست. حقوق بین الملل از آن جهت که حقوقی پویاست و سیر تکاملی خود را طی می نماید، دارای ضمانت اجرای است که با این سیر تحول پیش رفته است. سه دوره خودیاری، خودمحدودسازی و عصر نظام های خودبسنده در این سیر تحول قابل مشاهده است که مطالعه اجرای حقوق بین الملل از این نگاه، کمتر صورت پذیرفته است. وجود هر کدام از این دوره ها مانع از اعمال دیگری نیست و صرفاً بیانگر سیر تحول اجرای حقوق بین الملل است ولی آنچه که پرواضح است این می باشد که همچنان اراده دولت ها است که در اجرای حقوق بین الملل اثرگذار است.

کلیدواژه ها:

اجرای حقوق بین الملل، خودیاری، خودمحدودسازی، نظام خودبسنده.

نقش داور در صدور اقدامات تأمینی در داوری تجاری

حسین قربانیان* - آتوسا رحیمزاده**

چکیده:

وجود خلأهای قانونی در قوانین، موجب ایجاد تردیدهایی درخصوص امکان یا عدم امکان صدور دستور موقت در محاکم و دیوان‌های داوری گردیده است؛ زیرا به دلیل تفسیر رایج از ماده ۳۱۱ قانون آیین دادرسی مدنی که صدور قرارهای تأمینی را عموماً در صلاحیت دادگاهی می‌داند که اصل دعوا در آنجا مطرح است و عدم صدور دستور موقت در دیوان‌های داوری بر فرض عدم توافق طرفین و تصریح قانونگذار این اختیار را از دیوان داوری سلب می‌کند؛ زیرا آنها اختیار ورود به صدور این اقدامات را نداشته و یا دارای محدودیت هستند و محاکم در این زمینه قدرت انحصاری حاکمیتی را دارند که بر طرفین اعمال صلاحیت نمایند؛ غالباً این موضوع در موافقت‌نامه داوری لحاظ نشده است. اساسی‌ترین موضوع در داوری تعیین مرجع صلاحیت‌دار جهت اعمال اقدامات تأمینی و موقت از بین دادگاه ملّی، دیوان داوری یا هر دو مرجع است. موضوع دیگر اینکه، اقدامات موقت در قواعد داوری حاکم، از لحاظ انواع اقدامات و به‌خصوص اجرای آنها توسط هیئت داوری ممکن است محل اختلاف باشد. علی‌رغم اینکه داوران صلاحیت ذاتی برای صدور این اقدامات ندارند اما طرفین می‌توانند داوران را مخیر کنند زیرا صدور این اقدامات توسط دادگاه اعراض از داوری نمی‌باشد بلکه تسهیل در روند داوری است.

کلیدواژه‌ها:

اقدامات تأمینی، دیوان داوری، دادگاه ملّی، صلاحیت، موافقت‌نامه داوری.

* استادیار گروه حقوق دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شاهرود، سمنان، ایران، نویسنده

Email: h.ghorbanian@iau-shahrood.ac.ir

مسئول

** کارشناس ارشد حقوق خصوصی گروه حقوق، دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی، واحد دامغان، سمنان،

Email: Atousa.Rahimzadeh89@gmail.com

ایران

اثر دین مدنی (غیر تجارتي) در وقوع ورشکستگی

دکتر سام محمدی*

امید جمشیدی** - مادح جمشیدی***

چکیده:

تأثیر ماهیت دین در وقوع ورشکستگی از جمله ابهاماتی است که در ماده ۴۱۲ قانون تجارت و از بدو تدوین مقررات این قانون تاکنون وجود داشته و به دلیل عدم اقدام به قانونگذاری جدید در این زمینه همچنان باقی مانده است. با قبول این نکته که دین تجارتي می‌تواند شرایط تحصیل حکم ورشکستگی را فراهم نماید، این پژوهش به اثر دین غیر تجارتي در این زمینه می‌پردازد.

موضوع اختلاف از اطلاقی که قانون تجارت نسبت به واژه دیون دارد، نشئت می‌گیرد. برخی معتقدند که مطلق دیون می‌تواند از موجبات ورشکستگی باشد و گروهی نیز به صرف تأثیر دین تجارتي نظر دارند. این اختلاف نظر در جهت‌گیری حقوق دانان باعث شده است تا رویه محاکم نیز منسجم نبوده و بنابه برداشت و طرفداری دادگاه‌ها از نظریه‌های موجود، هر کدام به سویی گرایش داشته باشند. با نقد و بررسی نظریه‌های موجود، در نهایت به این نتیجه می‌رسیم که دین غیر تجارتي در وقوع ورشکستگی تأثیر ندارد، به نحوی که علاوه بر نقد مستدل نظریه تأثیر دین مدنی، محکمت دیگری نیز ارائه می‌گردد.

کلیدواژه‌ها:

تاجر، توقف، دین تجارتي، ورشکستگی.

* دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه مازندران، مازندران، ایران، نویسنده مسئول

Email: sammhmd@yahoo.com

** دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

Email: omid_jamshidi3@yahoo.com

*** دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه خوارزمی، ایران، وکیل کانون

Email: madeh.jamshidi@gmail.com

مرکز، تهران، ایران

تحلیل علت‌شناختی جرم تجاوز به عنف از منظر روان‌شناسی

دکتر نبی‌اله غلامی* - مهرداد ره‌نورد واقف**
دکتر سکینه سلطانی***

چکیده:

پس از دوره‌های بسیاری که مطالعات انجام‌شده در خصوص تجاوز جنسی، صرفاً به بزه‌دیده این جرم معطوف می‌شد، در دهه‌های اخیر و در پرتو پیشرفت علوم پزشکی و روان‌پزشکی و ارتباط آنها با جرم‌شناسی، توجه به سمت شناخت علل و عوامل ارتکاب این جرم از منظر ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری بزه‌کار آن معطوف شده است. تیپ‌شناسی گراث و تیپ‌شناسی مرکز درمانی ماساچوست (MTC) دو الگوی معروف از تیپ‌شناسی ارائه‌شده در خصوص مرتکبان تجاوز جنسی هستند که در این نوشتار با بررسی آنها در کنار برخی از نظریات ارائه‌شده در خصوص علل ارتکاب بزه تجاوز توسط مجرمان جنسی، سعی در بیان مهم‌ترین علل ارتکاب این جرم، از منظر علوم پزشکی و روان‌پزشکی شده است.

کلیدواژه‌ها:

تجاوز جنسی به عنف، هورمون‌های آندروژنی، تستسترون، تئوری تکامل.

* دانش‌آموخته دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی،

Email: Nabiollah.Gholami@yahoo.com

تهران، ایران، نویسنده مسئول

** دانشجوی دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

Email: mehrdadvaqef1369@gmail.com

*** استادیار دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

Email: s.soltani@ferdowsi.um.ac.ir

بررسی حقوقی خسارات ضمان درک در قوانین و رویه قضایی ایران و فرانسه

ایمان کرکانی* - دکتر محمدرضا شرافت‌پیما**

چکیده:

در صورت مستحق‌الغیر بودن معامله بایع باید ثمن معامله را مسترد دارد و در صورت جهل مشتری به فساد معامله مشتری علاوه بر ثمن معامله می‌تواند غرامات و خسارات وارد شده را دریافت نماید. درباره مینا و تعریف دقیق این خسارات اختلاف نظر است. در مینا عده‌ای استناد می‌کنند که بیع فاسد اثری در تملک ندارد و چون اثری ندارد، ضمان درک ایجاد شده ناشی از قرارداد نیست؛ در حالی می‌توان گفت که ضمان درک نوعی تعهدی ضمنی در روابط خریدار جاهل و فروشنده می‌باشد و می‌تواند اثر قرارداد را داشته باشد و همچنین درباره مصادیق پرداخت خسارات در ضمان درک اختلاف نظر می‌باشد. دلیل این اختلاف یکی دانستن مفهوم ربا و کاهش ارزش پول می‌باشد. بحث کاهش ارزش پول به معنای کاهش قدرت خرید پول به واسطه شرایط اقتصادی است که مشتری نمی‌توانست بیشتر از مبلغ اسمی که به عنوان ثمن را داده، برگرداند. در حالی که انصاف حکم می‌کند کل ارزش کاهش یافته به مشتری جاهل پرداخت گردد. حال با وجود تغییر نگرش در رویه قضایی، در بحث چگونگی محاسبه کردن این خسارات نیز می‌توان کاهش قدرت خرید آن مال را به عنوان خسارت کاهش ارزش پول محاسبه کرد.

کلیدواژه‌ها:

ضمان درک، قراردادی، قهری، غرامت، کاهش ارزش پول، تأخیر تأدیه.

* وکیل دادگستری، کارشناس ارشد حقوق خصوصی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندر انزلی، گیلان، ایران،

Email: i.garkani@gmail.com

نویسنده مسئول

** استادیار و مدیر گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندر انزلی، گیلان، ایران

Email: shrafatpeima@yahoo.com

مسئولیت مدنی پزشک و پیراپزشک

ناشی از عمل دیگری در حقوق ایران و فرانسه

محسن خانی پور* - دکتر زهره رحمانی**

چکیده:

همه ما این قاعده را خوب می‌دانیم که در مسئولیت قهری، شخص مسئول خطای زبردستان خود باشد که در هنگام انجام کار یا به مناسبت آن موجبات ورود زیان به دیگری را فراهم ساخته است. یکی از حقوق مهم اشخاص در جامعه «حق بنیادین بر حمایت از سلامت»*** می‌باشد و هر تجاوز به این حق اشخاص، مسئولیت به‌بار می‌آورد. مسئولیت پزشک در این موارد و جبران خسارتی که ناشی از عمل خود پزشک باشد، مسئله تازه‌ای نیست، یکی از تحولات به‌وجودآمده در این مورد این است که گاهی کار طبابت و معالجه گروهی انجام می‌شود و تعیین مسئول جبران خسارت در حوادث پزشکی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. عمده مسئله قابل‌بحث در این است که چنانچه در نتیجه عمل جراحی، اقدامات درمانی، صدمه یا آسیبی به بیمار وارد آید و حتی منجر به فوت او گردد، مسئولیت آن برعهده چه کسی خواهد بود؟ آیا پزشک جراح به‌تنهایی مسئولیت خواهد داشت یا تیمی که همراه او در جریان اقدامات درمانی فعالیت دارند نیز مسئولیتی مشابه او خواهند داشت؟

کلیدواژه‌ها:

پیراپزشک، پزشک، مسئولیت مدنی، حقوق فرانسه، سلامت، خسارت.

* دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین‌المللی بندر انزلی، گیلان، ایران،

Email: Mohsen4227@yahoo.com

نویسنده مسئول

** استادیار گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بین‌المللی بندر انزلی، گیلان، ایران

Email: zohreh_4549@yahoo.com

*** LA Droit Fondamental à la Protection de La Santé.

کارکردها و دستاوردهای پیشگیرانه وضعی قوانین دادرسی الکترونیکی و آیین دادرسی جرایم رایانه‌ای

سید محمدجعفر رضوی اصل* - دکتر شهرداد دارابی**

چکیده:

اجرای تدابیر پیشگیرانه وضعی در پرتو افزایش خطر ارتکاب جرم می‌تواند به‌نحو مؤثری از وقوع جرایم رایانه‌ای پیشگیری نماید. مقید به‌وسیله بودن جرایم رایانه‌ای، سبب تأثیرگذاری مضاعف این مهم نسبت به دیگر اقسام پیشگیری در حوزه سایبر شده است؛ بر این اساس بررسی تدابیر پیشگیرانه وضعی با تأکید بر افزایش خطر ارتکاب جرم در نصّ مواد قانونی برای شناخت و تقویت آن از یک سو و برطرف‌سازی نقاط ضعف آن از سوی دیگر اهمیت بسزائی پیدا می‌کند. از آنجاکه فناوری خصوصاً در حوزه رایانه و فضای مجازی به‌صورت روزآمد درحال دگرذیسی می‌باشند، بنابراین هماهنگ‌سازی قواعد و اصول قانونی با چنین سرعت تغییری، نیازمند بررسی و برنامه‌ریزی‌های دقیق‌تر نسبت به سایر حوزه‌هاست. در این نوشتار به کارکردها و دستاوردهای پیشگیرانه وضعی قوانین دادرسی الکترونیکی و آیین دادرسی جرایم رایانه‌ای با امعان نظر به موارد افزایش‌دهنده خطرات ارتکاب جرایم رایانه‌ای پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها:

پیشگیری وضعی، جرایم رایانه‌ای، افزایش خطر ارتکاب جرم، دادرسی الکترونیکی، آیین دادرسی جرایم رایانه‌ای.

* کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، ایران
Email: Abbasrazavi47@gmail.com

** استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قم، ایران، نویسنده مسئول
Email: Shahraddarabi@yahoo.com

تبیین محیط اجتماعی به‌عنوان یکی از عوامل جرم‌زا و تأثیر آن بر سبک زندگی (با تأکید بر شبکه‌های اجتماعی مجازی)

دکتر قدرت‌الله خسروشاهی* - نسرین قدمی**

چکیده:

در تولید پدیده مجرمانه عواملی مختلفی نقش دارند. یکی از این عوامل، عامل جامعه‌شناختی است. در مطالعه حاضر محیط اجتماعی به‌عنوان یکی از عوامل جامعه‌شناختی مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است. این مطالعه باهدف شناخت چگونگی اثرگذاری شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی و دستیابی به یک الگوی نظری جهت ارائه راهکارهای کاربردی انجام شده تا نقش احتمالی شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی مجرمانه کم‌رنگ‌تر گردد. سؤالات پژوهش نیز به این صورت تدوین شده است: شبکه‌های اجتماعی چه تأثیراتی بر سبک زندگی خانواده‌ها دارند؟ آیا می‌توان اذعان داشت که تقویت یا تضعیف سبک زندگی خانواده متأثر از استفاده شبکه‌های اجتماعی است؟ آیا اصولاً می‌توان بین سبک زندگی خانواده‌های ایرانی و شبکه‌های اجتماعی رابطه‌ای متصور شد؟ برآیند این پژوهش حاکی از آن است که نه‌تنها محیط اجتماعی به‌ویژه شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی اثر می‌گذارند بلکه این تأثیرات منفی نیز بوده و زمینه انحراف و کج‌روی را فراهم می‌آورند. فناوری‌های نوین، زندگی جامعه ایرانی را تحت سلطه خود درآورده است. این پدیده اجتماعی آن‌چنان مؤثر واقع گشته که حتی فرهنگ نوظهوری را جایگزین فرهنگ اصیل ایرانی نموده است.

کلیدواژه‌ها:

عوامل جرم‌زا، محیط اجتماعی، سبک زندگی، شبکه‌های اجتماعی.

* استادیار گروه حقوق، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

Email: gh.khosroshahi@ase.ui.ac.ir

** کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران،

Email: Nasrin_ghadami9091@yahoo.com

نویسنده مسئول

بررسی راهکارهای مبارزه با فساد در مناقصات دولتی

لیلا حسینی* - پروین پورفخریان**

چکیده:

فساد مالی از مسائلی است که امروزه کشورهای مختلف جهان دست‌به‌گریبان آن هستند و این مسئله اقتصاد کشورها را تحت تأثیر خود قرار داده است. در این حوزه قراردادهای دولتی که حجم عظیمی از عملیات مالی دولت را تشکیل می‌دهند و عمدتاً از طریق تشریفات مناقصه منعقد می‌شوند، یکی از نقاط آسیب‌پذیر و جرم‌خیز در نظام اداری کشورها هستند که زمینه را برای بروز فساد مالی ایجاد کرده‌اند. به همین خاطر همه کشورها از جمله کشور ایران، به دنبال راهکارهایی هستند که بتوانند از بروز فساد در این‌گونه قراردادهای جلوگیری و در صورت بروز با آن مبارزه کنند.

در این راستا در این تحقیق تلاش شده است به بررسی راه‌های مبارزه با فساد مالی در مناقصات دولتی پرداخته شود و به این سؤالات پاسخ داده شود که چه راهکارهایی برای مبارزه با فساد مالی در این‌گونه مناقصات وجود دارد؟ و آیا این راهکارها توانسته است جلوی فساد مالی در قراردادهای عمومی را بگیرند یا نه؟ و به این نتیجه رسیدیم که اگر در کشور ما شفاف‌سازی در قراردادهای دولتی افزایش یابد و با تقویت دستگاه‌های نظارتی، این دستگاه‌ها بتوانند به‌صورت هماهنگ با یکدیگر وظایف خود را به‌درستی انجام دهند و از طریق الکترونیکی کردن فرایند مناقصات و استفاده هرچه بیشتر از ظرفیت پایگاه اطلاع‌رسانی مناقصات می‌توان تا حد زیادی جلوی فساد در قراردادهای دولتی را گرفت.

کلیدواژه‌ها:

فساد مالی، قرارداد عمومی، مناقصه، شفافیت، دولت الکترونیک.

* کارشناس ارشد حقوق عمومی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران Email: hoseinileyla92@gmail.com

** کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران، نویسنده مسئول

Email: ppourfakhrian@yahoo.com

اصل عدم توجه به ایرادات و استثنای ید بلافصل بر آن

علی بزرگ پور* - سیمین صلیحی**

چکیده:

این مقاله کوششی است برای تبیین «اصل عدم استناد به ایرادات» و یکی از استثنائات وارده بر آن که «استثناء ید بلافصل» نام دارد. در این مقاله سعی شده به واسطه ارجاع به قوانین بین‌المللی با محوریت قانون ایران، به‌طور دقیق مینا، مفهوم و قلمرو این اصل و استثنای آن بیان گردد. نظر به اینکه در حقوق ایران با ایده حمایت از مالک مواجه هستیم لذا این اصل در حقوق ایران فاقد دلیل قانونی است پس می‌بایست از دکترین به‌عنوان تنها دلیل برای اثبات این اصل استفاده نمود که قلمرو آن را نیز می‌توان با توجه به کنوانسیون ژنو ۱۹۳۰ تعیین نمود. در بخش پایانی نیز سعی شده با گردآوری آرای متعدد دادگاه‌ها به این اصل و مخصوصاً استثنای مدنظر جلوه قانونی بخشیده شود تا تزلزل موجود رویه قضایی در این خصوص به حداقل رسد.

کلیدواژه‌ها:

ایرادات، ید بلافصل، سند تجاری، ظهرونیس، مسئولیت تضامنی.

* دانشجوی دوره دکترای حقوق نفت و گاز، دانشکده حقوق دانشگاه تهران، پردیس فارابی، قم، ایران، نویسنده

Email: ali.bozorgpour4@gmail.com

مسئول

** کارشناسی ارشد حقوق مالکیت فکری، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران،

Email: cgx0936@gmail.com

ایران

تحلیل قوانین و خلائای قانونی ایران ناظر بر اقدامات غیرتعرفه‌ای در حیطه تجارت دارو در فرض الحاق به سازمان جهانی تجارت

مریم فرهنگ*

چکیده:

الحاق به سازمان جهانی تجارت که کشور ما در فرایند آن قرار دارد با خود الزامات قانونگذاری به دنبال خواهد آورد که قوانین ایران در حال حاضر فاقد تمام یا برخی از آنها می‌باشد. یکی از این الزامات، کاهش موانع غیرتعرفه‌ای است که موضوع بسیاری از موافقت‌نامه‌های سازمان است. در این میان قانونگذاری در ارتباط با کالای استراتژیکی چون دارو همچون تیغ دولبه‌ای است که از یک سو به بحث سلامت عمومی گره می‌خورد و از سوی دیگر الزامات الحاق به سازمان جهانی تجارت وضع موانع غیرتعرفه‌ای را در خصوص آن بر نمی‌تابد. این مقاله در نظر دارد که با نگاهی به رویکرد سایر کشورهای ملحق شده به سازمان، آینده قانونگذاری ایران در حیطه موانع غیرتعرفه‌ای مرتبط با تجارت دارو را ترسیم نماید.

کلیدواژه‌ها:

سازمان جهانی تجارت، تجارت دارو، موانع غیرتعرفه‌ای.

* کارشناسی ارشد حقوق تجارت بین‌الملل، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران،

ایران، مشاور حقوقی بین‌المللی شرکت سرمایه‌گذاری تأمین اجتماعی (شستا)، تهران، ایران

Email: Farhang901@gmail.com, Farhang@ssic.ir, farhang@amfreylawfirm.com

دیدگاه مالکیت فکری و بذریع: ابزارهای کنترل صادرات کشاورزی توسط مؤسسات چندملیتی

نگارنده:

پروفسور مارسلو دیاس والاس*

ترجمه:

دکتر علیرضا محمدزاده وادقانی** - میناسادات رضوی***

چکیده مترجمان:

بی‌گمان فناوری اطلاعات در عصر حاضر موجب تشدید رقابت در بین فعالان عرصه‌های ملی و به‌ویژه بین‌المللی در تمامی ابعاد زندگی بشر اعم از سیاسی، اقتصادی و اجتماعی شده است. هرچند کشورهای درحال توسعه عمدتاً مصرف‌کننده نوآوری‌های کشورهای توسعه‌یافته هستند، اما به‌نظر می‌رسد که این کشورها می‌توانند با همکاری یکدیگر و با درایت بیشتر، حضور فعال‌تری در عرصه بین‌المللی داشته و با سالم‌سازی محیط بومی، به‌ویژه محیط اداری و قضایی بر موانع سد راه توسعه پایدار فائق آیند. از طریق مقاله حاضر که موضوع آن جنبه میان‌رشته‌ای داشته و در ارتباط با حقوق مالکیت فکری و حقوق کشاورزی است، نویسنده به زبان علمی و ساده به‌خوبی نشان می‌دهد که یک شرکت چندملیتی چگونه با ترفندهای حقوقی قواعد بین‌المللی را دور می‌زند و با استفاده از فساد اداری - قضایی موجود در این کشورها موفق به دخالت و تحمیل دیدگاه خود در عرصه کشاورزی می‌شود؛ دخالتی که جنبه سرنوشت‌ساز داشته و استقلال و امنیت غذایی یک کشور را نشانه

* استاد مرکز دانشگاه برازیلیا، محقق در شورای ملی تحقیقات علمی (CNPq)، بسیار مفتخر به همکاری ماری آنجل هریمیت برای بحث‌های سازنده درمورد این مقاله است. او همچنین از همکاران گروه تحقیقاتی حقوق اقتصادی یکپارچه (GIDE) مرکز دانشگاه برازیلیا تشکر می‌کند.
Email: marcelo.varella@laposte.net

** دانشیار دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران، نویسنده مسئول
Email: mohamadz@ut.ac.ir

*** دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، تهران، ایران
Email: minasadatrazavi@ut.ac.ir

می‌رود. گذشته از نکات ارزنده حقوقی که در زمینه حقوق مالکیت فکری و حقوق کشاورزی مطرح و بدان پرداخته شده است، مثل قاعده فرسایش (استهلاک) حق و ویژگی‌های حقوق حاکم بر ارقام گیاهی، به لحاظ فرهنگی و اجتماعی نیز مطالعه مقاله پیش‌رو آموزنده است؛ زیرا بیانگر این واقعیت است که منتفعان اصلی نیروهای فاسد در نظام اداری - قضایی کشورهای در حال توسعه شرکت‌های چندملیتی می‌باشد و باید با این فساد با تمام توان مقابله کرد.

با تقدیم ترجمه این مقاله به جامعه حقوقی، به کلیه علاقه‌مندان به رشته‌های حقوق مالکیت فکری و حقوق کشاورزی خواندن آن توصیه می‌شود.

چکیده نگارنده:

در این مقاله چگونگی تحمیل محصول مورد بحث یعنی سویای تغییر ژن یافته توسط یک شرکت چندملیتی آمریکایی در بازار کشورهای در حال توسعه نقل می‌شود. مثال چنین وضعیتی به‌طور ویژه در برزیل مطالعه شده است. این سلطه با نقض حقوق بین‌الملل و حقوق برزیل صورت گرفته است که خلاف منافع کشاورزی برزیل در بلندمدت می‌باشد.

کلیدواژه‌ها:

معاهده تریپس، مالکیت صنعتی، حقوق ارقام گیاهی، حق اختراع، گیاه، ژن، محصول تغییر ژن یافته.